

NYELVKÖNYVTÖRTÉNET

MEDGYES PÉTER

Négy régi angol tankönyv bemutatása és értékelése II.

A Modern Nyelvoktatás négy egymást követő számában olyan angol tankönyveket ismertettek, amelyek valaha roppant népszerűségnek örvendtek. A sorozat első része a folyóirat legutóbbi számában jelent meg (Modern Nyelvoktatás, 2023), az alábbiakban pedig a *Tanuljunk könnyen gyorsan angolul!* (Szenczi, 1937) című nyelvkönyvet mutatom be. A könyv értékállóságát jelzi, hogy számos kiadást és utánnymást élt meg, s még az 1990-es évek közepén is kiadták reprint formájában. Szerzője, dr. Szenczi Miklós a budapesti egyetemen végzett, majd a skóciai Aberdeenben magiszteri fokozatot szerzett ógörögből és angolból. Miután egy londoni egyetemen megalapította a magyar nyelv és irodalom szakot, tíz éven át ott oktatott. Hazatérése után, a Rákosi-érában leparancsolták az egyetemi katedráról; rehabilitálását követően éveken át az ELTE Angol Tanszékét vezette jeles irodalomtudósként.

A könyv szerkezete

A szerző az Előszóban mindenekelőtt leszögezi, hogy az angol nyelv használata Anglia kulturális és gazdasági vezetőszeropének köszönhetően Európa-szerte terjed, majd a fokozatosság elvét és az élő nyelv fontosságát hangsúlyozva javasolja, hogy a tanár minél sűrűbben forgassa meg a könyv nyelvi jelenségeit, mindamellet tegyen hozzá minél többet a saját kútfőjéből is.

Ezt követően röviden bemutatja a 36 leckét tartalmazó kötet szerkezetét. Minden egyes leckét az új nyelvtani anyag vezeti be, majd következik egy sor kérdés-felelet vagy egy összefüggő olvasmány, az új szavak jegyzéke, végül néhány fordítási és nyelvtani feladat. Szenczi szerint az angol grammatika roppant egyszerű, ugyanez azonban nem mondható el a lexikáról. Ezért azt tanácsolja, hogy a nyelvtanozás előtt böngésszük át a szöszedetet, kiemelve, hogy a „szavakat legcélszerűbb nem önmagukban, hanem összefüggésükben, rövid mondatokban megtanulni” (6. oldal).

Elődjéhez, Latzkó Hugóhoz (1921) hasonlóan ő is nagy jelentőséget tulajdonít a helyes kiejtést elősegítő fonetikai jeleknek, de sietve hozzátesszi, hogy azok az első leckékben „nem megtanulásra vannak szánva, hanem olvasgatásra”, ugyanis a tanuló csak később fog ráeszmélni, hogy „az eleinte teljesen kaotikusnak tűnő angol helyesírásban” igenis van rendszer (5–6. oldal).

Az angol hangrendszert a szerző bő hat oldal terjedelemben tárgyalja, sorra véve a magánhangzókat és mássalhangzókat. Mivel föltehetőleg ő sem ismerte Daniel Jones kiejtési szótárát, saját transzkripciós rendszert alkot meg, azonban Latzkóval ellentétben felismeri az angol nyelv azon vonását, hogy „csak a hangsúlyos szótag magánhangzóját ejtjük ki tisztán és világosan, a hangsúlytalan szótagok magánhangzója elmosódik” (7. oldal). A *schwa*-t következetesen felső indexszel (*superscript*) jelöli, például *alone* (l^oʊn), *repeat* (rɪˈpiːt), *appoint* (əˈpɔɪnt), ám megjegyzi, hogy a hangsúlytalan magánhangzó „nem gyöngül egészen színtelen *e*-vé, hanem némileg megtartja eredeti színét” (9. oldal). A diftongusok második hangzóját ugyancsak felső indexszel jelzi, az aposztróf jellel pedig arra utal, hogy a hangsúly az előző szótagra esik.

A mássalhangzók közül csak azokat emeli ki, melyeknek kiejtése eltér a magyarétól. Egyebek közt kétféleképpen jelöli a zöngétlen, illetve zöngés *th*-t: például *truth* (trúth), illetve *mother* (ma^ʰth^{er}) – mint látható, a zöngés hangzó dőlttel van szedve. A *mother* átírásánál feltűnő, hogy az előtte álló magánhangzóba „beleolvadó” *r* hangot is felső index jelöli. Egyébként a hangképzés magyarázatánál Latzkótól eltérően Senczi csupán elvételre utal a magyar nyelvre, a németre pedig egyáltalán nem.

A kötet úgyszólván a teljes leíró nyelvtani anyagot magában foglalja. A leckéket mindig egy-két új jelenséggel vezet be, kezdve a névelőkkel, majd sorra veszi az igenlést és tagadást, a főnév többes számát, a mutató névmásokat és a három leggyakoribb igét (*be, have, do*). A jelen időt követően a jövő és a háromféle múlt idő (*past, perfect, pluperfect*) kerül terítékre. A kijelentő mód mellett a felszólító és feltételes mód is bekerül a kötetbe, csakúgy, mint a folyamatos igealakok, a szenvedő szerkezet, valamint az ige melléknévi és főnévi alakjai (*participle, infinitive, gerund, verbal noun*). A módbeli segédigéket több lecke is tárgyalja. A szerző rendszerint a nyelvtani formákat mutatja be először, s miután tisztázta a jelentésüket, használatukat magyar fordítással megtámogatott angol példamondatokkal szemlélteti, magyar nyelvű magyarázatok kíséretében.

A következő állandó szerkezeti elem az olvasási gyakorlat (*Reading Exercise*). Ez – főként a könyv első felében – kérdés-felelet-sorokból áll, céljuk az adott nyelvtani anyag bemutatása, begyakorlása. A későbbiekben megjelenő narratív szövegek szokványos témákat dolgoznak fel: lakás, öltözködés, emberi test, egészség, betegség stb. Visszatérő szereplők is felbukkannak, köztük a „tipikus angol” Howard-házaspár, mindenekelőtt a férj, akit Francisként ismerünk meg, de később a Robert névre hallgat. Habár – akárcsak Latzkó könyvében – ebben sincsenek illusztrációk, érdemes kiemelni az olvasmányok könnyed, olykor humoros hangvételét.¹

¹ Erre jellemző példa a *Curious Reckoning* című olvasmány, amely a négy számtani alpművelet közül a kivonást mutatja be.

A salesman asked his boss for a rise. „My dear fellow,” said the boss. „How do you mean that? A rise! What for? Let us see how much you actually work. I shall prove to you that you don’t work at all. A year has 365 days, hasn’t it? Now, you sleep 8 hours a day, so that makes 122 days a year. 122 from 365 leaves 243. Besides that, you have 8 hours off every day. This makes another 122 days. 122 from 243 leaves 121. But we haven’t done yet. You always have Sunday off and, as there are 52 Sundays in a year, only 69 days are left. On Saturday afternoons, there is no work – so this

A szószedet (*Words*) csupán az olvasmány új szavait sorolja fel, a nyelvtani anyagban előfordulókat nem. Mérete a tartalomtól függően változó, ám akad olyan is, amely száznál is több lexikai egységet tartalmaz. Minden egyes angol szó a helyes kiejtéssel és a magyar jelentéssel együtt szerepel; a szavak kiválasztásánál a gyakoriság a fő szempont.

A könyv első felében a leckéket magyar nyelvű fordítási feladatok zárják (*Translation Exercise*). Céljuk az új nyelvtani elemek megforgatása; hiteles angol fordításuk a Függelékben olvasható. A fordítási feladatokat később angol nyelvű nyelvtani gyakorlatok váltják fel ilyen és ehhez hasonló instrukciók kíséretében: „Tegyük át..., Ragozzuk..., Képezzünk..., Egészítsük ki..., Válaszoljunk...” stb.

A kötet végén az összes lexikai egységét felsoroló angol-magyar Szójegyzék olvasható.

Egy mintalecke

A könyv utolsó harmadából kiválasztott lecke nyelvtani anyagát hat módbeli segédige képezi (150–154. oldal). Noha két korábbi lecke foglalkozott már a *shall-lal* és *will-lal* képzett jövő idő, illetve a *can* jelentésével, ezek itt ismét felbukkannak, kiegészülve további három segédigével. Közülük ez a lecke csupán a *shall* és a *will* másik jelentését taglalja, a *can* és a *may*, illetve a *must* és az *ought to* használatával a következő két lecke foglalkozik.

XXXII.

Thirty-second lesson. – Harminckettedik lecke.

A módbeli segédigék.

Present.		Past.
I will	<i>akarok</i>	I would [wud]
I shall	<i>kell, –j</i>	I should [sud]
I can	<i>-hatok, -hetek, tudok</i>	I could [kud]
I may	<i>-hatok, -hetek, szabad</i>	I might [ma't]
I must	<i>kell</i>	---
---		I ought [át] to <i>kellene</i>

102. A módbeli segédigék ragozása hiányos, *present* és *past*-on kívül más alakjuk nincs. A **must** segédigének csak *present*-je, az **ought to**-nak csak *past*-ja van. A hiányzó alakokat rokonértelmű igék ragozásából pótoljuk. – A módbeli segédigék

makes 52 half days, or 26 full days, a year. 69 days minus 26, how many does that leave? 43, and not one more. But let's go on, we're not through yet. At lunch time you have one hour off every day. This means that you need 16 days a year for eating. How many are left? Only 27. Then you get a fortnight's leave in summer. Let us make the subtraction: 14 from 27 leaves 13. But we also have 12 holidays every year. How many does that leave? A single day, no more and no less. And that's New Year's Day, when our shop is closed. Under these circumstances, how dare you ask for a rise?" (112. oldal)

közös sajátossága az, hogy a jelenidő egyszám 3. személyében nem kapják meg a szokásos *s* személyjelet. Pl.: He can swim. Tud úszni.

„Shall” és „will” használata.

103. Ha pusztán a jövőben való történést, vagyis jövő időt akarunk kifejezni, akkor az 1. személyben „shall”, a 2. és 3. személyben „will” segédigét használunk. V. ö. XXII. Lecke.

104. A 2. és 3. személyben a „shall” parancsot, ígéretet, tanácsot fejez ki. Pl.: He shall not go home. Ne menjen haza. – You shall receive twenty pounds for this book. Húsz fontot fog kapni ezért a könyvért. – You should not walk alone so late. Ne szabadna ilyen későn egyedül járnod.

105. Az 1. személyben a „will” szándékot, akaratot fejez ki. Pl.: I will call on you to-morrow. Holnap meg akarlak látogatni. – A „will” segédige hiányzó alakjait a to want, to wish, to intend, to be willing kifejezésekkel pótoljuk. Pl.: He wants to go out in the afternoon. Délután el akar menni. – They intend to spend two years in Italy. Két évet szándékoznak Olaszországban tölteni. – I would have been willing to do him this favour. Hajlandó lettem volna megtenni neki ezt a szívességet.

A táblázattal és a 102. ponttal kapcsolatosan érdemes lett volna kiemelni, hogy a *might* csak indirekt beszédben jelzi a *may* múlt idejét, egyébként *may have been* a helyes alak. Az *ought to* múlt idő alá való besorolása egyértelmű tévedés, hiszen az jelen idejű feltételt fejez ki, amire az odabiggyesztett „kellene” utal is. A 103. pontra vonatkozó megjegyzés a könyv megírása idején igaz lehetett, de akkor is inkább a brit angolra nézve; ma már első személyben is többnyire a *will*-t használjuk. Félő, hogy a 104. pont alatti példamondatok láttán a tanuló komolyan veszi a szerző intelmét, és a *shall*-t ilyen értelemben fogja használni, holott az jószerivel csak jogi szövegekben fordul elő. A *should*-ra vonatkozó példamondat a táblázat fényében félrevezető, hiszen nem múlt idejű cselekvést fejez ki, és éppenséggel az *ought to* szinonimája. Ami pedig a 105. pontot illeti, a *will* valóban egyfajta szándékolt jövőbeli eseményre utal, az viszont vitatható, hogy miért kellene a „hiányzó alakjait” más igékkel, kifejezésekkel pótolni. A nyelvtani anyagot két olvasási gyakorlat követi, melyből csak az elsőt, a nyelvtani anyag begyakorlására vonatkozót idézem:

Reading Exercise.

I. A Conversation.

Where are you going, Mr. X.? – I am going for a walk. Would you like to come with me? – I would love to. – The road is too narrow here, we can't walk side by side. Do you mind if I walk behind you, and leave you in front of me? – Certainly not; there is no room for two on this path. – The path has been getting wider for the last five minutes and now it is broad enough again. Please, wait a moment, I will come up to your side. – We are about to reach a tower from which we shall have a wonderful view over the surrounding hills. I would like to go up to the top for a moment. Will you come with me, or do you prefer to stay down here? – I will stay here while you go up the steps. – Mr. X. climbs up the steps and at last arrives at the top. – What a

wonderful view! (he exclaims). Don't you want to come up and have a look?¹ – No, I would rather go for a few minutes' walk² in this beautiful pine-wood till you come down. – Just as you like; I shall be down by the time you come back.

Later the two friends stop in front of an inn. Mr. X. is hungry and thirsty and wants to have some tea. – All right, go in, I shall wait for you. – But surely you don't mean to wait outside? – Why not? I shall sit down on this bench under the tree and smoke a cigarette. – Mr. X. goes in and orders a cup of tea and a sandwich. When he has finished his tea he goes out to meet his friend, apologising for leaving him so long alone³...

Notes.

¹ körülnézni

² v. ö. XXXI. lecke 2. jegyzet

³ azért, hogy ilyen sokáig egyedül hagyta

Egyértelmű, hogy a párbeszéd célja a *shall* és a *will* gyakoroltatása: az előbbi négyszer, az utóbbi háromszor, az úgynevezett hiánypótló igék közül viszont csupán a *want* szerepel. A szerző következetesen a két segédige teljes alakját írja ki, ami kimértté teszi a két barát közti párbeszédet, s egy alkalommal él csak összevonással: *Don't you want...*

A szöszedetből csak a fenti szövegben előforduló ismeretlen szavakat tüntetem fel.

Words.

to call on somebody	meglátogatni valakit
side (sza ⁱ d)	oldal
side by side	egymás mellett
to mind	kifogást emelni
certain (szö ^r t ^e n)	bizonyos
certainly not	egyáltalán nem
room	hely
wide (wa ⁱ d)	széles
to get wider	kiszélesedni
I am about to do something	készülök, fogok valamit tenni
to reach (rícs)	elérni
tower (tau ^{er})	torony
to surround (szörau nd)	körülvenni
step	lépcső
to exclaim (°kszklé ⁱ m)	felkiáltani
pine (pa ⁱ n)	fenyő
pine-wood (wud)	fenyőerdő
to mean (mín), meant (ment) meant	gondolni, szándékozni
bench	pad
to smoke (szmó ^u k)	füstölni, dohányozni
to smoke a cigarette (szigäre ^t)	cigaretét elszívni
to apologise (äpolodza ⁱ z)	mentegőzni, bocsánatot kérni...

Mint látható, a kétnyelvű szószedet a kiejtést is megadja, kivéve négy szó esetében. Közülük háromnál feltehetőleg azért nem kerül sor, mert a kiejtésük egyértelműnek tűnik (*mind, step, bench*), a *room* esetében pedig talán azért nem, mert az egy korábbi leckében előfordult már – akkor viszont fölösleges itt az új szavak között feltüntetni. A szóhangsúlyokat átböngészve mindössze egy hibára bukkantam: az *apologise* hangsúlya a második és nem az utolsó szótagra esik.

A lecke záró három feladat közül voltaképpen csak az első kettőre jogos a „fordítás” megjelölés, az utolsó ugyanis nyelvtani feladat. E helyütt az első feladatból csupán néhány mondatot idézek, a harmadikat viszont teljes egészében közlöm.

Translation exercise.

I. A tanítványaim látogatóba jönnek hozzám ma délután. Nem maradunk itthon, hanem együtt megyünk sétálni. – Gyerekek, figyeljetek arra, amit mondok. Én előtetek fogok menni, ti utánam fogtok jönni. Egymás mögött fogunk menni, mert az út nagyon keskeny. – Hová akartok menni? Az erdőbe szeretnénk menni...

A fenti fordítási feladat a *shall/will*-re van kihegyezve. A Függelékben megadott kulcs háromszor szerepelteti a segédige két alakját, ugyanakkor érthetetlen, hogy az első két angol mondat miért van jelen időben, amikor ott is a *shall/will*-t kellene használni. Apró következtelenség továbbá, hogy a példamondatban a *your*-t kell *my*-já alakítani, az összes többiben viszont pont fordított a sorrend.

My pupils come to see me this afternoon. We don't stay at home, but take a walk together. – Children, listen to what I am saying. I shall walk in front of you, and you will come after me. We shall walk one behind the other, because the road is very narrow. – Where do you want to go? We would like to go to the wood...

III. A következő mondatokban tegyük a birtokos és személyes névmásokat a többi személyekbe. Pl.: Your parents live with you. My parents live with me.

My friends come to see me. – My teachers are satisfied with me. – My son is expecting me. – My uncle lives next to me. – My brother-in-law wants to take me to the theatre.

Értékelés

A *Tanuljunk könnyen gyorsan!* cím bizonyosan nem Szenczi ötlete volt, hiszen ugyanezzel a logóval jelentek meg a sorozat más nyelvekre vonatkozó kötetei is. És mintegy fölerősítve a cím szemfényvesztő hatását, az újabb kiadások borítóján nyíllal jelölve ez olvasható: „90 nap alatt tökéletesen angolul!” A szerző az Előszóban sokkal reálisabb hírokat penget, mondván, hogy „a könyvet tekintsük kiindulási alapnak, ugródeszkának” (6. oldal), azaz közvetve elismeri, hogy az angol nyelv „tökéletes” elsajátítása (pláne 90 nap alatt) csupán vágyálom. Ehhez hozzáteszi, hogy célja az élő nyelv megismertetése, s igyekszik is tartani magát e célkitűzéséhez: a könyv az adott

kor köznapi beszédmintáinak többé-kevésbé hű lenyomata. Ez a *Tanuljunk könnyen gyorsan angolul!* vitathatatlan erénye.

A beszédkészség elsajátításának kulcsa a helyes kiejtés, állítja Szenczi, s ezt hivatott elősegíteni az általa kreált és meglehetősen következetességgel alkalmazott fonetikai átírási rendszer. Dicsérendő, hogy kimondatlanul ugyan, de felismeri az angol nyelv hangsúlyszámláló ritmusképletét (*stress-timed*), vagyis azt, hogy a hangsúlyos szótagok nagyjából azonos intervallumokban követik egymást, a hangsúlytalanok viszont rövidülnek, színtelenebbekké válnak, ha úgy tetszik, „schwasodnak”. Felismeri, hogy ez a magyar nyelvtanulók számára komoly nehézséget okoz, mivel a magyar szótag-számláló ritmusú nyelv (*syllable-timed*), azaz minden egyes szótag kiejtése megközelítőleg azonos hosszúságú.²

Szenczi osztja Latzkó nézetét, miszerint a nyelvtanulás alfája és ómegája a nyelvtan; nem véletlen, hogy minden egyes lecke az új nyelvtannal nyit, s a további feladatok is zömmel azt gyakoroltatják. Ugyanakkor nyilvánvalónak tartja, hogy a tanulók a magyar-, német- és latinórákon már megbarátkoztak a nyelvtani fogalmakkal, ezért szabadon dobálódzik szakkifejezésekkel, olyanokkal, mint például a melléknévi birtokos névmás, a gerundium vagy az úgynevezett szász, illetve franciás genitívus. Járvára írandó, hogy az új nyelvtani elemek jelentését világosan magyarázza, használatát mondatokba ágyazva szemlélteti.

Noha hangsúlyozottan az élő beszéd áll figyelme fókuszában, az összevont formákat (*No, she isn't*) ritkán használja, bár elismeri, hogy „beszédben ez a jelenség igen gyakori” (36. oldal). Említést érdemel, hogy Latzkóval ellentétben Szenczi nem reked meg a személyes névmás hímnemű alakjánál (*he, she, it*), s nem ragaszkodik a teljes mondatú válaszokhoz sem (*Is Charles a pupil? Yes, he is.*). Ezzel szemben megmosolyogtató néhány természetellenes párbeszéd, mint például az alábbi:

Who is this?

This is George.

Is George a boy?

Yes, he is.

Is Charles also a boy?

Yes, Charles is also a boy.

Is Mary a boy?

No, she is a girl. (19–20. oldal)

Utaltam már rá, hogy az olvasási gyakorlatok fő célja – különösen a könyv első felében – az új nyelvtani anyag szövegkörnyezetben történő bemutatása, megforgatása. Ugyanakkor a kérdés-felelet-sorok a mindennapi társalgási formulák bevésésére, az összefüggő olvasmányok pedig az olvasási készség fejlesztésére is alkalmasak.

Ami az olvasmányok kulturális tartalmát illeti, Szenczi joggal vádolható anglofóbiával. Noha természetesen tisztában van azzal, hogy Anglia nem azonos az Egyesült

² Tudnivaló, hogy az angolon kívül a hangsúlyszámláló nyelvek közé tartozik például a német és az orosz, a szótag-számlálók közé pedig a francia és a spanyol.

Királysággal, mégis kifelejteti belőle Észak-Írországot, Walest pedig csupán futólag és Skóciát is csak a tavak (*lochs*) kapcsán említi. Hősei az angol középosztály tipikus képviselői, akik természetesen cselédet is alkalmaznak; e kivételezés oka talán az, hogy a szerző elsősorban a középosztálybeli magyar tanulók érdeklődésére számít. Noha célközönsége nem a gyermeki kör, itt-ott becsempész nevelési célzatú szentenciákat is, mint például: „*Always be good and industrious. Naughty children cause their parents much sorrow and get no presents.*” (62)³ Egyébiránt nem tömi agyon a kötetet kulturális információkkal, az irodalom pedig teljességgel kimarad belőle. Ez világosan jelzi, hogy a Latzko könyvének megjelenése óta eltelt néhány év alatt a nyelvtanítás gyökeres változáson ment keresztül: célja immár nem a klasszikus angol irodalom megszerettetése, hanem a mindennapi nyelvhasználat, a beszédkészség fejlesztése.

E szempontot érvényesítik az olvasási gyakorlatok és a hozzájuk kapcsolódó szöszedetek is: üdítő a szerző ama törekvése, hogy rendre a leggyakoribb köznapi szavakat veti be. Nem szenved „kivételmániában” sem, vagyis nem présel be ritka szavakat a gyakorlatok közé egy-egy szóbokor teljessége kedvéért. Ugyanakkor túlzás, hogy a viszonylag vékony kötetbe közel kétezer szót présel be, továbbá szembetűnő aránytalanságot tükröz, hogy míg egyes leckék mindössze harminc új szót tartalmaznak, mások száznál is többet. Az eredményes szótanulás nyitját Szenczi sem lelte meg, vagyis azt, hogy az új szavak akkor vésődnek be legjobban az emlékezetbe, ha a későbbi leckékben újból és újból felbukkannak.

A nyelvtani-fordító módszer szempontjából nézve, a fordítás már korántsem játszik akkora szerepet, mint hajdanában. Igaz ugyan, hogy Szenczi is magyar fordítással együtt találja az új nyelvtani elemeket, célszerűnek tartja az olvasmány lefordítását, továbbá fordítási feladatokat is ad, mindez azonban nem a fordítási készség öncélú fejlesztését, hanem a nyelvtan és az olvasmány anyagának minél jobb elsajátíttatását szolgálja.

Összegezve, a kiejtés – nyelvtan – lexika háromszögén belüli súlyozást vizsgálva úgy fest, hogy a három elem többé-kevésbé azonos súllyal szerepel a kötetben. A négy alapkészség közül az olvasási készség prioritást élvez, s a szerző különösen a kiejtést javító hangos olvasást szorgalmazza. Ugyanakkor – kiváltképp Latzko könyvével összehasonlítva – a beszédkészség fejlesztésére is kellő figyelmet fordít, főként az alaposan megszerkesztett kérdés-felelet-sorok alkalmazásával, ám kérdés, hogy ezek mennyiben segítik elő az önálló kommunikációs készség kialakulását. A beszédértés fejlesztéséhez szükséges technikai feltételek a könyv első megjelenése idején még nem álltak rendelkezésre, így a nyelvtanuló kénytelen volt a tanár hangjával beérni, az

³ Bevallom, hajdanában engem is egy versike próbált rávezetni, hogyan viselkedik egy jó gyerek:

*I must not tease my mother,
For she is very kind;
And everything she says to me
I must directly mind.
For when I was a baby,
And could not speak or walk,
She let me in her bosom sleep,
And taught me how to talk.*

önképző diáknak pedig ennyi sem jutott. A könyv későbbi kiadásában ugyan lehetett volna pótolni ezt a hiányosságot, de erre nem került sor. Ami pedig az íráskészséget illeti, noha Szenczi az Előszóban azt javasolja, hogy „írjunk minél többet” (6. oldal), az udvarias levélformák bemutatásán kívül csekély figyelmet fordít e készség fejlesztésére.

IRODALOM

- Jones, D. (1917). *An English Pronouncing Dictionary*. Dent.
- Latzkó, H. (1921). *Angol nyelvkönyv magántanulásra és tanfolyamok számára*. Lingua Nyelvkönyvek.
- Medgyes, P. (2023). Négy régi angol nyelvkönyv bemutatása és értékelése I. *Modern Nyelvoktatás*, 29(1–2), 188–196. <https://doi.org/10.51139/monye.2023.1-2.188.196>
- Szenczi, M. (1937). *Tanuljunk könnyen gyorsan angolul!* Novák Rudolf és Társa.